

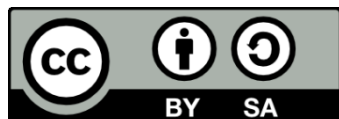
Πολιτισμός II

Θεματική Ενότητα 3:

Η εποχή του εθνικοσοσιαλισμού

Επικ. Καθηγητές Ελένη Γεωργοπούλου και Γιάννης Πάγκαλος

Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

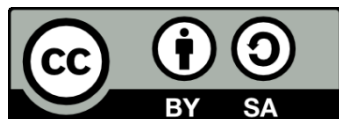

Η εποχή του εθνικοσοσιαλισμού

Η Γερμανία σε παράκρουση μεγαλείου

Θεματική Ενότητα 3

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Ιστορικά στοιχεία και δεδομένα

- i. Κατάληψη και εδραίωση της εξουσίας
- ii. Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
- iii. Η αντίσταση

2. Η ιδεολογία των Ναζιστών

- i. Θεμέλια
- ii. Αισθητικοποίηση
- iii. Προπαγάνδα

3. Η «άλλη» Γερμανία στην εξορία

Σκοποί ενότητας

Στόχος του τρίωρου σεμιναρίου είναι:

- a) Να εκτεθούν τα ιστορικά δεδομένα της θεματικής ενότητας, ιδιαίτερα η κατάληψη και η εδραίωση της εξουσίας από τους εθνικοσοσιαλιστές
- b) Να καταδειχθεί σε αδρές γραμμές η εθνικοσοσιαλιστική ιδεολογία, τα θεμέλιά της και οι διάφορες εκφάνσεις στην υλοποίησή της

Μέρος Ι Ιστορικά στοιχεία και δεδομένα

**ι. κατάληψη και εδραίωση της
εξουσίας**

Αδόλφος Χίτλερ

Εθνικοσοσιαλιστής ηγέτης (Führer-Φύρερ), εγκληματίας πολέμου. γενν. 20.4.1889 στο Braunau (Inn), απεβ. (αυτοκτονία) 30.4.1945 στο Βερολίνο

20. Απριλίου 1937
Bundesarchiv, Bild 183-S33882 / CC-BY-SA 3.0

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/10/Bundesarchiv_Bild_183-S33882%2C_Adolf_Hitler_retouched.jpg

Παράγοντες που συνέβαλαν στην άνοδο του εθνικοσοσιαλισμού

- Ευρεία (κυρίως μικροαστική) βάση στο εκλογικό σώμα
- Εμπιστοσύνη ισχυρών κύκλων του στρατεύματος και της διοίκησης
- Οικονομική υποστήριξη μεγάλων βιομηχανικών ομίλων
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39536/ns-bewegung-aufbau>

Κατάληψη και εδραίωση της εξουσίας

- **Η μεταβίβαση της εξουσίας (30.1.1933)**

- Το κοινοβουλευτικό σύνταγμα παρακάμπτεται (με νόμιμο τρόπο): ο Hindenburg χρίζει τον Hitler καγκελάριο του Γερμανικού Ράιχ

 εκτελεστική εξουσία

- **Η πυρκαγιά στο Reichstag (κοινοβούλιο) (27.2. 1933)**

- „Διάταξη περί προστασίας του λαού και του κράτους“
(Επίθεση εναντίον κομμουνιστών και σοσιαλδημοκρατών
(θεωρία συνωμοσίας))

 Κατάργηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Το Ράιχσταγκ καίγεται

ADN-Zentralbild/Archiv/27.2.1933 . Βερολίνο: το κτήριο του Ράιχσταγκ στις φλόγες. Στις 27 Φεβρουαρίου 1933 το Ράιχσταγκ καταστράφηκε από μια πυρκαγιά-για την οποία πιθανολογείται ότι ευθύνονται οι εθνικοσοσιαλιστές. Το γεγονός έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης από την κυβέρνηση του Χίτλερ, η οποία εξαπέλυσε μια εκστρατεία τρομοκράτησης εναντίον κομμουνιστών και άλλων αντιφασιστών. Μεταξύ άλλων συνελήφθη ο Βούλγαρος κομμουνιστής Γκεόργκι Δημητρώφ, κατηγορήθηκε στη διαβόητη δίκη (Reichstagsbrandprozess) και τελικά-λόγω έλλειψης στοιχείων-αθωώθηκε.

Bundesarchiv Bild 183-R99859

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/23/Bundesarchiv_Bild_183-R99859%2C_Berlin%2C_brennender_Reichstag_%28Reichstagsbrand%29.jpg/510px-Bundesarchiv_Bild_183-R99859%2C_Berlin%2C_brennender_Reichstag_%28Reichstagsbrand%29.jpg

Κοινοβουλευτικές εκλογές

- **Κοινοβουλευτικές εκλογές (5 Μαρτίου 1933)**
  - Έλλειψη απόλυτης πλειοψηφίας (μόνο με τις ψήφους των συντηρητικών κομμάτων– 48% για αριστερά και αστικά κόμματα)
- **Νόμος για την εκχώρηση έκτακτων εξουσιών (23 Μαρτίου)**
  - Το κοινοβούλιο αποφασίζει τη διάλυσή του / όλη η εξουσία συγκεντρώνεται στην κυβέρνηση
κατάλυση της νομοθετικής εξουσίας

Κράτος του Φύρερ

- Κράτος του Φύρερ (Führer=οδηγός, ηγέτης)
2 Αυγούστου 1934:
Hitler = „Φύρερ και καγκελάριος του Ράιχ“

 πρόεδρος και καγκελάριος του Ράιχ
ταυτίζονται σ' ένα πρόσωπο (μετά το θάνατο
του Hindenburg)

<https://www.dhm.de/lemo/biografie/adolf-hitler>

Αναλυτικά

<http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/70814/die-zeit-des-nationalsozialismus>

<http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39536/ns-bewegung-aufbau>

<http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39544/machtergreifung?p=all>

Ευθυγράμμιση

«Ευθυγράμμιση» (Gleichschaltung)

- Ευθυγράμμιση της διοίκησης και της δικαιοσύνης αμέσως μετά τις εκλογές του Μαρτίου 1933
  - Όλοι οι „διαφορετικά σκεπτόμενοι“ απολύονται
- Αργότερα σε όλους τους θεσμούς
- Και στην εκκλησία
  - Καθολική Εκκλησία = κονκορδάτο = δέσμευση ουδετερότητας
  - Ευαγγελική Εκκλησία = συμπάθεια
  - Αντιφασιστική «Εκκλησία της Ομολογίας» που ιδρύθηκε από τον Martin Niemöller (1892-1984)

Ευθυγράμμιση Αναλυτικά

- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/70814/die-zeit-des-nationalsozialismus?p=1>
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39548/gleichschaltung?p=all>

Πηγές

- Κατάλυση του κράτους δικαίου
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39549/beseitigung-des-rechtsstaates?p=all>
- Οικοδόμηση του κράτους του Φύρερ
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39550/ausbau-des-fuehrerstaates?p=all>
- Οικονομία και κοινωνία υπό τον αγκυλωτό σταυρό
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39551/wirtschaft-und-gesellschaft?p=all>

Μέρος Ι Ιστορικά στοιχεία και δεδομένα

ii. Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Στρατιωτικές επιθέσεις πριν από το ξέσπασμα του πολέμου

- Στρατιωτικές επιθέσεις πριν από το ξέσπασμα του πολέμου
- 1936: επέμβαση της Wehrmacht (γερμανικού στρατού) στην περιοχή του Ρήνου, που ήταν αποστρατικοποιημένη μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο
- 1936 - 1939: ισπανικός εμφύλιος πόλεμος
- „Άξονας Βερολίνου-Ρώμης“ Οκτώβριος 1936 – (αμφότερες οι δικτατορίες αποφασίζουν στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο να υποστηρίξουν στρατιωτικά το στρατηγό Φράνκο)
- Η αεροπορία του Hitler συμμετέχει με τη Λεγεώνα Κόνδωρ (26 Απριλίου 1937 αεροπορική επίθεση/βομβαρδισμός της πόλης Guernica)

Pablo Picasso: Guernica

Η *Guernica*, ένα από τα σημαντικότερα έργα του Pablo Picasso, δημιουργήθηκε ως αντίδραση στον καταστροφικό βομβαρδισμό της ομώνυμης βασκικής πόλης από τη ναζιστική Λεγεώνα Κόνδωρ. (Zervos IX 065 Picasso-Projekt 37-155 4. Ιούνιος 1937, λάδι σε καμβά, 349 cm × 777 cm). Σήμερα βρίσκεται μαζί με μια μεγάλη συλλογή σχεδίων στο [Museo Reina Sofía](http://www.artchive.com/artchive/p/picasso/guernica.jpg) στη Μαδρίτη.

<http://www.artchive.com/artchive/p/picasso/guernica.jpg>

Έναρξη του πολέμου

- 1938: Εισβολή γερμανικών στρατευμάτων και προσάρτηση („**Anschluss**“) της Αυστρίας στο γερμανικό Ράιχ (αρχικά ανεπίσημα „Ράιχ της Μεγάλης Γερμανίας“)
- **1939, 1 Σεπτεμβρίου: έναρξη του πολέμου**
  - Γερμανική επίθεση στην Πολωνία χωρίς προηγούμενη κήρυξη πολέμου (γερμανική κατάληψη της Πολωνίας 1939–1945)

Σημείο καμπής

- Η μάχη του Στάλινγκραντ (Ιούλιος 1942 – Φεβρουάριος 1943) = καταστροφή για τους Γερμανούς
  - Η μάχη του Στάλινγκραντ σηματοδοτεί ένα ψυχολογικό σημείο καμπής στον πόλεμο. Από αυτό το ορόσημο και πέρα η πίστη του γερμανικού πληθυσμού στην «τελική νίκη» δεν υφίσταται πλέον
  - Χιλιάδες θύματα και από τις δύο πλευρές
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39580/kriegsverlauf?p=9>

Ο ολοκληρωτικός πόλεμος

- Η ομιλία στο παλαί ντε σπορ στις 18. Φεβρουαρίου 1943 του υπουργού προπαγάνδας των εθνικοσοσιαλιστών Joseph Goebbels: «θέλετε τον ολοκληρωτικό πόλεμο;»
- <http://www.youtube.com/watch?v=0UI8zonzWOUk>
- Κείμενο: U. von Kardorff: «θέλετε τον ολοκληρωτικό πόλεμο;»(``Wollt ihr den totalen Krieg?``) (Studt 1999:147f.)

Η τελική φάση του πολέμου

- 1944: στις 6 Ιουνίου γίνεται απόβαση των Δυτικών Συμμάχων στη Νορμανδία, απελευθέρωση της Βόρειας Γαλλίας
- Η απόπειρα εναντίον του Χίτλερ αποτυγχάνει (20 Ιουλίου 1944)
- Αρχή του 1945 – προέλαση των συμμαχικών στρατών Ανατολής και Δύσης στη Γερμανία
- Κύματα προσφύγων στην Ανατολή
- Η μάχη του Βερολίνου
- Η αυτοκτονία του Χίτλερ

Συνθηκολόγηση

8. Μαΐου: άνευ όρων συνθηκολόγηση των
Γερμανών

Ημέρα της απελευθέρωσης

Victory day (V-E Day)= Victory in Europe Day

Μέρος Ι Ιστορικά στοιχεία και δεδομένα

iii. Η αντίσταση

Το Λευκό Τριαντάφυλλο (Die weiße Rose)

- Αντιστασιακή ομάδα **Το Λευκό Τριαντάφυλλο (Die weiße Rose)**
- Καλοκαίρι 1942 – Αρχές 1943
- Προκηρύξεις εναντίον του εθνικοσοσιαλιστικού καθεστώτος
- Μέλη: Hans Scholl (φοιτητής ιατρικής) και Alexander Schmorell, Sophie Scholl, Christoph Probst, Willi Graf und Prof. Kurt Huber
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/weisse-rose/>

Τα αδέρφια Scholl

Ο Hans και η Sophie Scholl, ιδρυτές και μέλη της αντιστασιακής ομάδας «Weiße Rose» στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου, συλλαμβάνονται κατά τη διανομή προκηρύξεων κατά του χιτλερικού καθεστώτος, δικάζονται και εκτελούνται στις 22.02.1943. Φωτό: dpa

<http://bilder.augsburger-allgemeine.de/img/incomin g/crop24146011/9087218 130-ctopTeaser/Geschwister-Scholl.jpg>

Επιχείρηση Βαλκυρία

- 1944, 20 Ιουλίου *Επιχείρηση Βαλκυρία*:
  - Η απόπειρα της 20 Ιουλίου εναντίον του Χίτλερ και το συνδεδεμένο μ' αυτή στρατιωτικό πραξικόπημα αποτυγχάνουν εντελώς (Claus Graf Stauffenberg)
  - <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39564/der-20-juli-1944?p=all>
- Αναλυτικά:
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39562/studentenopposition?p=all>

Μέρος II Η ιδεολογία των Ναζί

i. Βασικές αρχές

Παράδοση

Παράδοση της ναζιστικής ιδεολογίας (παλαιότερη από το εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα)

- Εθνικισμός με ρατσιστικά χαρακτηριστικά
- Προσωπολατρία του ηγέτη
- Ανορθολογισμός με μυθολογικά θεμέλια
- Ωραιοποίηση της βίας

Φορείς και διαμεσολαβητές

Φορείς και διαμεσολαβητές του πρωσικού-στρατοκρατικού πνεύματος:

- Δημόσιοι υπάλληλοι από την εποχή της αυτοκρατορίας
- Τύπος, κινηματογράφος και παραλογοτεχνία - ο όμιλος Hugenberg
  - Αντιδημοκρατική στάση +
  - **Ιδεολογία περί «Αίματος και Γης» (Blut und Boden)** σε «μυθιστορήματα της πατρίδας» και «ταινίες του βουνού» (όμορφος κόσμος στην ύπαιθρο – εγκληματικό περιβάλλον της μεγαλούπολης)
  - Αποθέωση της βίας (*In Stahlgewittern* του Ernst Jünger)

Μυθική πραγματικότητα

Εναντίον της πραγματιστικής σκέψης του Διαφωτισμού (Zivilisation= «αντικειμενικός» πολιτισμός) –

Υπέρ της έννοιας της «κουλτούρας», διότι με αυτή συνδηλώνεται η σκέψη του Nietzsche περί **μυθικών δυνάμεων** και **ανορθολογισμού**.

Η πραγματικότητα θα έπρεπε να προσαρμοστεί στο **μύθο**= η αρχαϊκή έννοια του **Χιλιόχρονου Ράιχ**

Η προσωπολατρία του ηγέτη

- Ο λαός = οργανική, φυλετική κοινότητα- στο μαρξισμό = κοινωνία με αποκλίνοντα ταξικά συμφέροντα.
- Λαϊκή ταυτότητα σε αγροτική κοινωνία
- Λαός = Οργανισμός - από αυτό συνεπάγεται – ο οργανισμός χρειάζεται ένα κεφάλι = ηγέτης (**προσωπολατρία του ηγέτη**)

Η ιδεολογία των Ναζί : βασικές αρχές

Γνωστά έργα

- → Oswald Spengler *Der Untergang des Abendlandes* (1923)
  - Ρατσισμός
- → Hans Grimm *Volk ohne Raum* (1926):
  - Ζωτικός χώρος
- Alfred Rosenberg *Mythus des zwanzigsten Jahrhunderts* (1930):
  - Ο νέος άνθρωπος
- → Hitler: *Mein Kampf* (γραμμένο το 1923 στη φυλακή μετά την αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος)

Λαϊκιστική κριτική του καπιταλισμού

- Διαχωρισμός μεταξύ παραγωγικής (αγροτική οικονομία, βιομηχανία, χειρωνακτική εργασία και άμυνα) και μη-παραγωγικής εργασίας (τράπεζες και χρηματιστήρια).
- Μονόπλευρη κριτική του καπιταλισμού εναντίον του χρηματιστικού τομέα = μέρος του αντισημιτισμού

Αντισημιτισμός

- Θρησκευτικές και κοινωνικές προκαταλήψεις (οι Εβραίοι κατηγορούνταν ότι υπερεκπροσωπούνται σε επαγγέλματα π.χ. που σχετίζονται με τις τράπεζες – υπάρχουν ιστορικές αιτίες, τις οποίες οι Ναζί αγνόησαν)
- Ψευδοεπιστημονικά βιολογικά επιχειρήματα (γενετική υπεροχή της άριας φυλής έναντι της σημιτικής)
- Υποτιθέμενη απειλή της γερμανικής φυλής από τους Εβραίους=βάση για προπαγάνδα και τρομοκρατία

Μέρος II Η ιδεολογία των Ναζί

ii. Αισθητικοποίηση

Το συνέδριο του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος στη Νυρεμβέργη το 1934

- Bundesarchiv, Bild 102-16196 / CC-BY-SA 3.0
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/97/Bundesarchiv_Bild_102-16196%2C_N%C3%BCrnberg%2C_Reichsparteitag%2C_SA- und SS-Appell.jpg

Παρελάσεις και Συνέδρια

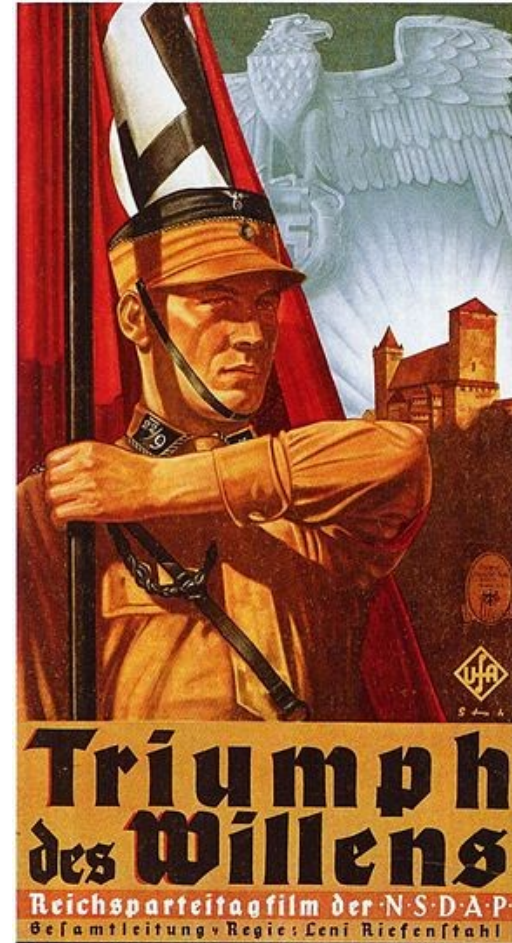
- Παρελάσεις και μαζικές συγκεντρώσεις (οργανώσεις της νεολαίας)
- Συνέδρια του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος (φασιστικό κράτος ως ολοκληρωτικό έργο τέχνης)
  - Το συνέδριο του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος στη Νυρεμβέργη το 1934– τεράστιος χώρος + κολοσσιαία σκηνή (κινηματογράφηση– επίκαιρα στους κινηματογράφους) αποτυπώθηκε στην ταινία **Ο θρίαμβος της θέλησης (Triumpf des Willens)** από τη σκηνοθέτιδα Leni Riefenstahl (σκηνοθέτησε και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του **1936 στο Βερολίνο** („Γιορτή της ειρήνης και της συμφιλίωσης των λαών“))

Leni Riefenstahl

- Ο θρίαμβος της θέλησης (*Triumph des Willens*) είναι μια προπαγανδιστική ταινία των ναζί που καταγράφει το συνέδριο του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος στη Νυρεμβέργη το 1934 και θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα έργα της σκηνοθέτιδας Leni Riefenstahl.
- Αφίσα της ταινίας
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/1/1a/Triumph_des_Willens_poster.jpg

Leni Riefenstahl 2

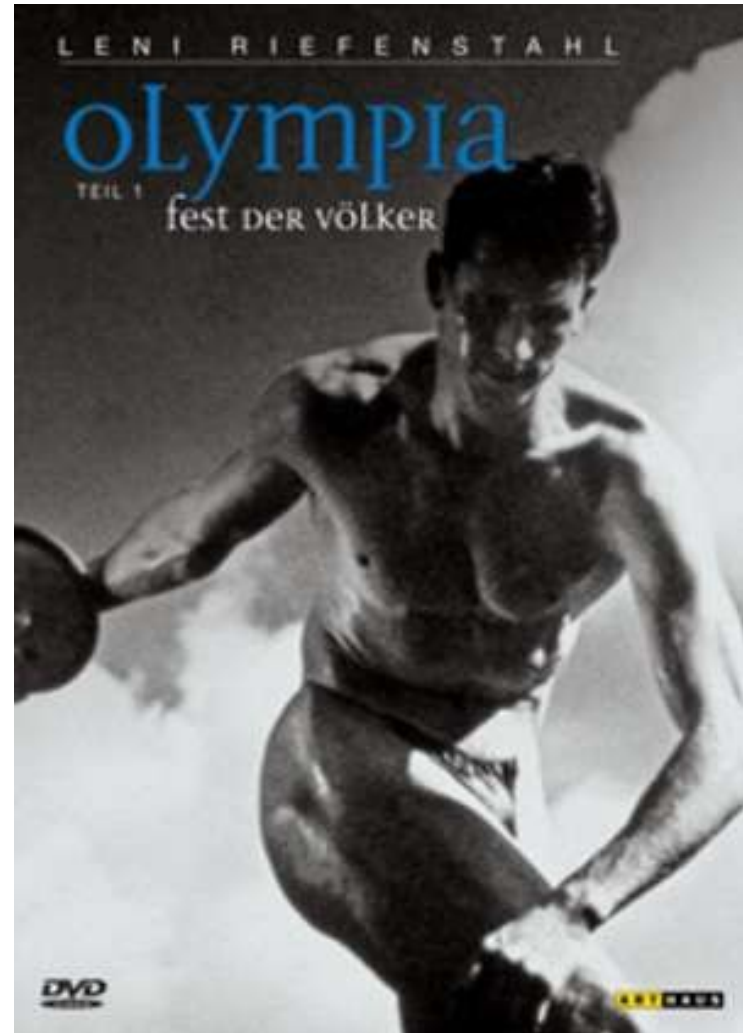
- *Ο θρίαμβος της θέλησης*
- Αναζητώντας το τέλειο πλάνο: γυρίσματα του θρίαμβου της θέλησης 1934
© Leni Riefenstahl
- <http://www.hdg.de/typo3/temp/pics/315d506020.jpg>

Ολυμπιάδα

Η περίφημη ταινία τεκμηρίωσης με θέμα τους Ολυμπιακούς αγώνες του 1936 στο Βερολίνο. Ένας λαμπαδηδρόμος ανάβει τη φλόγα του πυρσού του στον αρχαίο βωμό της Ολυμπίας και μεταφέρει το αιώνιο πυρ, περνώντας από επτά χώρες, μέχρι το στάδιο στο Βερολίνο: οι XI Ολυμπιακοί Αγώνες έχουν ξεκινήσει.

<http://www.ikonenmagazin.de/rezension/Olympia1.jpg>

Ολυμπιάδα 1936

- Ειδικά γραμματόσημα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες που διεξήχθησαν το 1936 στο Βερολίνο, από τις 1.8. έως 16.8.1936
- Michel-Katalog-Nr.: 611 (Deutsches Reich)
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/8f/DR_1936_611_Olympische_Sommerspiele_Fussball.jpg/692px-DR_1936_611_Olympische_Sommerspiele_Fussball.jpg

Αρχιτεκτονική

- Λιγότερα σπίτια- περισσότερα μνημειακά οικοδομήματα που συμβολίζουν το μεγαλείο του Ράιχ
- Απομάκρυνση από το λειτουργιστικό μοντερνισμό της δεκαετίας του '20
- Νεοκλασικισμός της φασιστικής μνημειακής αρχιτεκτονικής (Albert Speer)

Ολυμπιακό στάδιο του Βερολίνου

- Το Ολυμπιακό Στάδιο του Βερολίνου, Φωτό: wikipedia.de, Nikolai Schweg με άδεια GNU
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/63/Berlin_Olympia_stadion_aussen.jpg

Braunschweig, Ακαδημία της Ναζιστικής Νεολαίας

- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d0/Braunschweig_HJ-Akademie_Ehrenhalle_von_Suedosten_%282006%29.JPG/800px-Braunschweig_HJ-Akademie_Ehrenhalle_von_Suedosten_%282006%29.JPG

Arno Breker και Albert Speer

- Copyright
Museum Arno
Breker/MARCO-
VG, Bonn
Toestemming
publicatie.
- CC-BY-SA-2.5
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/09/Arno_Breker_%2C_Albert_Speer_%281940%29.jpg

Γλυπτό του Breker

Fortuna, η θεά της
τύχης-χάλκινο
αγαλματίδιο του
Arno Breker

- © Photograph Marco Bodenstein / Marco-VG
- <http://www.meaus.com/1990-goddess-fortuna.jpeg>

Breker: Το κόμμα

- Άγαλμα φωτογραφημένο το 1997 στην αυλή του μουσείου Breker στο Nörvenich.
- Το γλυπτό μαζί με το άγαλμα «το στράτευμα» ("Die Wehrmacht») βρισκόταν μέχρι το 1945 στην αυλή της Νέας Καγκελαρίας στο Βερολίνο.
- <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f9/ArnoBrekerDiePartei.jpg/800px-ArnoBrekerDiePartei.jpg>

Μέρος II Η ιδεολογία των Ναζί

iii. προπαγάνδα

Προπαγάνδα

- Προπαγάνδα = υπεύθυνος: Joseph Goebbels („Υπουργείο του Ράιχ για λαϊκή διαφώτιση και προπαγάνδα“)
- Απόλυτος έλεγχος του Τύπου και άλλων Μέσων = Νόμος σχετικά με τον Πολιτισμό (**Reichskulturkammergesetz 1933**) = «ευθυγράμμιση του πολιτισμού»
- Χειραγωγημένη πραγματικότητα = ψευδαίσθηση της λαϊκής κοινότητας
- <http://www.bpb.de/geschichte/nationalsozialismus/dossier-nationalsozialismus/39550/ausbau-des-fuehrerstaates?p=7>

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

- Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης = κινηματογράφος + ραδιόφωνο («**λαϊκός δέκτης**») – Η φωνή του Φύρερ και του υπουργού προπαγάνδας Goebbels
  - <http://www.dhm.de/lemo/html/nazi/alltagsleben/volksempfaenger/>

Joseph Goebbels

- Ο Γκαίμπελς σε ομιλία του προς την SA, στις 25. Αυγούστου 1934
- Bundesarchiv, Bild 102-17049 / Georg Pahl / CC-BY-SA 3.0
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/67/Bundesarchiv_Bild_102-17049%2C_Joseph_Goebbels_spricht.jpg

Πολιτισμός II

Καύσεις βιβλίων

- **Καύσεις βιβλίων (Μάιος 1933)**
  - Βιβλία ανεπιθύμητων συγγραφέων ρίχνονται στην πυρά
  - Προ παντός σε πόλεις με πανεπιστήμια
  - Συστηματική εκκαθάριση βιβλίων από βιβλιοθήκες
  - Εταιρεία Συγγραφέων του Ράιχ= λογοκρισία
  - Μετανάστευση/εξορία συγγραφέων

Καύσεις βιβλίων 2

- Βερολίνο, Opernplatz, δημόσια καύση «αντιγερμανικών εντύπων» από φοιτητές των πανεπιστημίων της πόλης
- Aktuelle-Bilder-Centrale, Georg Pahl (Bild 102) Inventarnummer Bild 102-14597
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/88/Bundesarchiv_Bild_102-14597%2C_Berlin%2C_Opernplatz%2C_B%C3%BCcherverbrennung.jpg/789px-Bundesarchiv_Bild_102-14597%2C_Berlin%2C_Opernplatz%2C_B%C3%BCcherverbrennung.jpg

Heinrich Heine: μια παλιά «προφητεία»

- Μνημείο με τίτλο «Βιβλιοθήκη» στη Bebelplatz του Βερολίνου ως υπόμνηση της πρώτης καύσης βιβλίων που οργανώθηκε εκεί από τους εθνικοσοσιαλιστές το 1933
- Στο κείμενο μεταξύ άλλων αναγράφεται: *εκεί όπου καίγονται βιβλία, στο τέλος καίγονται και άνθρωποι* (Heinrich Heine 1820)
- Έργο του Micha Ullman 1994/95
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/71/Gedenktafel_auf_dem_Bebelplatz_in_Berlin.png/800px-Gedenktafel_auf_dem_Bebelplatz_in_Berlin.png

Εκφυλισμένη τέχνη

- Το 1937 πραγματοποιείται έκθεση σε πολλές πόλεις της Γερμανίας με σκοπό τη δυσφήμιση της μοντέρνας τέχνης (εξπρεσιονισμός και αφηρημένη τέχνη)
- Στόχος: δημιουργία αρνητικής εικόνας για τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης
- Προβάλλεται το επιχείρημα ότι οι μοντερνιστές ζωγράφοι εκφράζουν μια «αρρωστημένη» θεώρηση του κόσμου

Εκφυλισμένη τέχνη 2

- 19 Ιουλίου 1937
- Φωτό: picture-alliance / akg-images
- http://www.abendblatt.de/img/kultur-live/crop108271280/9222604157-w820-cv16_9-q85/Ausstell.jpg

Εκφυλισμένη τέχνη 3

- Ο υπουργός Goebbels στην έκθεση «εκφυλισμένη τέχνη» του 1937, στο "Haus der Kunst".

Πηγές:

- Allgemeiner Deutscher Nachrichtendienst - Zentralbild (Bild 183) Inventarnummer Bild 183-H02648
- **Bundesarchiv, Bild 183-H02648 / CC-BY-SA 3.0**
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/90/Ausstellung_entartete_kunst_1937.jpg

Αναλυτικά

- <http://www.dhm.de/lemo/html/nazi/kunst/entartet/>
- http://www.geschkult.fu-berlin.de/e/khi/forschung/entartete_kunst/
- http://www.moma.org/collection/theme.php?theme_id=10077

Πρότζεκτ «επίκαιρα»

Το θέμα «τα επίκαιρα στον εθνικοσοσιαλισμό» γίνεται αντικείμενο επεξεργασίας από τους φοιτητές και παρουσιάζεται.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Teil III Η «άλλη» Γερμανία στην εξορία

Η «άλλη» Γερμανία στην εξορία

- Κύμα μετανάστευσης στο Τρίτο Ράιχ από 3 μεγάλες ομάδες
- Εβραίοι, οι οποίοι έφυγαν έγκαιρα, πριν να ξεκινήσει η συστηματική δίωξή τους.
- Άνθρωποι που διώχθηκαν εξ' αιτίας της πολιτικής τους δράσης (πολιτικοί και καλλιτέχνες), όπως π.χ. ο Bertolt Brecht
- Άνθρωποι οι οποίοι δεν συγκαταλέγονταν στους διωκόμενους, αλλά εγκατέλειψαν τη Γερμανία συνειδητά, όπως π.χ. ο Thomas Mann, διότι δεν μπορούσαν να εργαστούν ελεύθερα.

Μετανάστευση

- Η προοδευτική και δημοκρατική κουλτούρα συνεχίστηκε κατά τα χρόνια 1933-1945 στο εξωτερικό!
- Η σημαντικότερη πολιτισμική παραγωγή λαμβάνει χώρα εκτός γερμανικών συνόρων!
- Κύμα μετανάστευσης στο Τρίτο Ράιχ από
  - Ανθρώπους που αναγκάστηκαν να φύγουν γιατί η ζωή τους ήταν σε κίνδυνο και
  - Ανθρώπους που εγκατέλειψαν τη Γερμανία, γιατί δεν θέλησαν να υποκύψουν στις συνθήκες του φασισμού.

Μετανάστες

- Μετανάστες =μεγάλες δυσκολίες για να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους
  - Έλλειψη περιουσίας (στην Γερμανία)
  - Ανταγωνισμός με συναδέλφους των χωρών υποδοχής
- Τον πρώτο καιρό υπήρχαν ακόμη ελπίδες για γρήγορη επάνοδό τους στη Γερμανία (επανάσταση) - σύντομα όμως αφομοιώθηκαν στις ξένες χώρες
- Οι Εβραίοι βίωναν διπλή ξενητειά (ως Εβραίοι και ως Γερμανοί μετανάστες) – υπήρξε και μετανάστευση στην Παλαιστίνη

Μετανάστευση

Η μετανάστευση αρχικά συντελέστηκε εντός Ευρώπης:

- Πράγα, Ολλανδία, Παρίσι, Σκανδιναβία και αργότερα Σοβιετική Ένωση
- Αργότερα ΗΠΑ - για πολλούς υπήρξαν οριστική πατρίδα. Γνωστές προσωπικότητες που παρέμειναν εκεί:
  - Marlene Dietrich, Fritz Lang και Erwin Piscator (θέατρο και κινηματογράφος)
  - Walter Gropius και Ludwig Mies van der Rohe (αρχιτέκτονες του Bauhaus)
  - Max Beckmann (ζωγράφος), Arnold Schönberg (συνθέτης)

Έργα στην εξορία

- Ο Bertolt Brecht από την άλλη, αντιμετώπισε μεγάλες δυσκολίες στις ΗΠΑ, κυρίως λόγω της αντικομμουνιστικής πολιτικής (μακαρθισμός), κι έτσι επέστρεψε στην Ευρώπη – αργότερα εγκαταστάθηκε οριστικά στο Βερολίνο
- Σημαντικά έργα που δημιουργήθηκαν στην εξορία:
  - Ernst Bloch: Das Prinzip Hoffnung
  - Bertolt Brecht: Mutter Courage
  - Thomas Mann: Dr. Faustus

Βιβλιογραφία - Links

- <http://www.bpb.de/>
- http://www.moma.org/collection/theme.php?theme_id=10077
- <http://www.dhm.de/ausstellungen/daueraussstellung/epochenbereiche/1933-1945.html>
- <https://www.dhm.de/lemo/biografie/adolf-hitler>

Βιβλιογραφία

- Kardorff, Ursula von: „Wollt ihr den totalen Krieg?“. In: Studt 1999:147f.
- Müller, Helmut: Deutsche Geschichte in Schlaglichtern, Mannheim 1990
- Ottomeyer, Hans und Czech, Hans-Jörg (Hrsg.): Deutsche Geschichte in Bildern und Zeugnissen. DHM. Minerva, 2007
- Parry, Christoph: Menschen, Werke, Epoche, Ismaning 1997

Βιβλιογραφία 2

- Reichel, Peter: Der schöne Schein des Dritten Reiches. Faszination und Gewalt des Faschismus. München 1991
- Schulze, Hagen: Kleine Deutsche Geschichte, München 1996
- Studt, Christoph (Hrsg.): Die Deutschen im 20. Jahrhundert, München, 1999

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Prof. Dr. Eleni Georgoroulou. Prof. Dr. Ioannis Pagkalos. «Πολιτισμός II. Η εποχή του εθνικοσοσιαλισμού». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS476/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

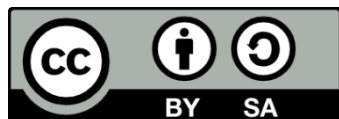
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Anastasios Kotzakotzidis>
Θεσσαλονίκη, <4/9/2015>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

